

1 Küsitav oli riigiametnik, sõjaväeülem, ajaloolane ja kirjanik. Kõigist tema kirjutistest on säilinud ainult kompilatiivne entsüklopeedia „Historia naturalis“ (Looduslugu, 37 raamatut). Antiikmaailma allakäigu ja allikaina kasutatud kreekakeelsete tekstide kadumise tõttu sai „Historia naturalis“ üldhariduse asendajaks, üheks kõige mõjukamaks raamatuks, mis on ladina keeles kirjutatud. Keskajal oli paljudes suuremates kloostriraamatukogudes selle raamatu koopia, mis tagas autorile kohe Euroopa kirjanduses. Ta sai surma Pompei päästetöödel Vesuuvi purske ajal. **Kes?**

2 Küsitav riik eksisteerib tänasel kujul 23. septembrist 1932. Pildil on riigi esimene valitseja. Tal oli 22 naist ja 45 poega. **Mis riik?**

3

See Lääne- ja Ida-Berliini vaheline läbikäigupunkt avati 1961. aastal 10 päeva pärast Berliini müüri püstitamist kui ainus läbipääs lääneliitlaste ja nõukogude sektorite vahel. Selle lammutamine juunis 1990 sümboliseeris külma sõja lõppu. **Kuidas seda läbikäigupunkti nimetati?** Tänapäeval saab seda uudistada vastavas muuseumis.

4 Järgnevad nimed on väljavõtte ühe komitee nimekirjast. Kokku kuulus sinna 17 inimest, sh ülikooli eksekutoor A. Eschscholtz, üliõpilased C. Hohlfeld, J. Mielberg ja H. Rosenthal, restoranipidaja J. Ottas, kantseleiametnik A. F. Oram, pottsepp A. Kordt, Tartu-Maarja köster A. Luig, maaler A. F. Hoffmann, majaomanikud J. Glück ja P. Lestmann, kaupmees J. Maddisson, voorimees P. Zirkel, trükikoja omaniku poeg C. Laakmann. **Millise komitee liikmetega on tegemist?**

5 15.veebruari 1995.a sõitsid Eesti rahuvalvavad, 34 meest, oma esimesele missioonile. Neid juhtis nooremleitnant Margus Lilleväli. Väljaõpe toimus Taanis ja Taani kompanii A koosseisus ka tegutseti. **Millise riigi territooriumil rahu valvati?**

- 6 1945 kuulutas Indoneesia välja oma iseseisvuse. Mõne päeva pärast (seoses selle juhtumiga) sai riik ametliku protesti ühelt Euroopa väikeriigilt (mitte Holland), mille Indoneesia jättis rahuldamata. **Mille üle protestiti?**
- 7 Oktoobri lõpus külastas Tallinna ja võttis osa ühest konverentsist Šotimaa tervishoiuminister Alex Neil. Ta polnud siin niisama, vaid tutvustas muuhulgas ka ühte omal maal toimivat süsteemi, mida tema meie kolleegi Taavi Rõivase sõnul ka Eestis praegu tõsiselt kaalutakse. Tõepoolest, sama on välja pakutud ühes aasta tagasi koostatud "rohelistes raamatus". **Millest on jutt?**
- 8 „Demokraatia on kohutav asi /.../ kuid paremat pole välja mõeldud.“ See W. Churchilli mõte on üks enam tsiteeritud. Aga mitte vähem tänapäevaselt kõlab ühe eestlase, Churchilli kaasaegse arvamus aastast 1937: „Demokraatia vajab enesepiiramist, enesevalitsemist ja kohusetunnet palju suuremal määral kui autokraatia. See ongi, mis teeb selle korra raskeks. Sest paljude on neid inimesi, kes tahaksid iseoma ihasid ja tegusid piirata? /.../ Aga asi on üsna lihtne: kui arvame, et oleme demokraadid, siis peame kõigepealt õppima piirama, valitsema ja kohustama iseend, ilma selleta ei ole võimalik ükski demokraatia...” **Kes?**
- 9 See ühe Eesti rõivatootja kaubamärk-bränd lansseeriti aastal 2002, praegu on tema tooted lisaks Eestile müügil ka Lätis, Leedus, Venemaal ja Ukrainas, e-kaubanduse võimalustest rääkimata. Brändi tugevuseks on muuhulgas ka *smart city formal* stiil. Rahvusvahelise agentuuriga Dan Pearlman koostöös uuendatud visuaalne identiteet olevat värskeematel toodetel juba näha. **Nimetage kaubamärk/bränd ja rõivatootja firma.**
- 10 **Millise ettevõtte embleemi te pildil näete?** Küsitava firma toodanguga on sellel kujutatul ühist ehk niipalju, et mõlemad pretendeerivad kiirusele ja paindlikkusele. Eesti oludes asendavad need varasemaid sama profiili tooteid, mis väidetavalt palju kohmakamad ja robustsemad olid. Kuid see pole ainus vihje õige vastuse kohta, mida embleemilt välja lugeda võib.

- 11** **Küsime üht lille.** Selle erinevaid liike on umbes sada. Looduslikult kasvavad nad peamiselt Vahemeremaades ja Väike-Aasias, kõige rohkem liike on Türgis. Nad pärinevad väga erinevatest kasvukohtadest alates aasta ringi niiskeist kuni kuivade ja viljatute mäestikunõlvadeni. Suuremat osa liikidest kasvatatakse kultuuris harva, hoopis levinumad on vastupidavatest liikidest aretatud sordid. Hollandis on neid kasvatatud juba 17.sajandist alates, seal asuvad praeguseni ühed olulisemad sordiaretus- ja kasvatuskeskused. Esimesed hakkavad sageli õitsema juba märtsi lõpus, hilisemad aprilli teises pooles. Paljudes eesti aedades on need esimesed kevadõied. Väiksem osa õitseb aga sügisel septembris-oktoobris.
- 12** Orson Welles, Harrison Ford, Angelina Jolie, Nelson Mandela, David Bowie, koomik Stephen Colbert, muusik Neil Young. Kõiki neid ühendab see, et nende järgi on nime saanud ühte ja samasse seltsi kuuluvate elusolendite liigid. Orson Wellesi järgi lausa terve perekond (*Orsonwelles*, kuhu kuuluvad *Orsonwelles othello*, *Orsonwelles macbeth*, *Orsonwelles falstaffius*, *Orsonwelles bellum*, *Orsonwelles toledus*, ja *Orsonwelles ambersonorum*). **Mis seltsiga on tegemist?**
- 13** Naljahambad ütlevad, et Eesti rahvuskalaks võiks olla palgalõhe. Tegelikult valiti seda kala 2007. aastal avalikul konkursil, millel osales ja avaldas arvamust üle 50 000 inimese. Tihe rebimine käis kahe kala vahel ja ehkki konkurent sai veidi rohkem hääli, nimetas Eesti Kalaliit rahvuskalaks ikkagi räime. Põhjus pole vist saladuseks. **Milline kala oli aga räime peamine konkurent?**
- 14** Pihlakaliike on maailmas umbes 100. Eestis kasvab looduslikult neist kolm – harilik pihlakas, Lääne-Saaremaal kasvav haruldane tuhkpihlakas ja küsitav, mis kasvab põhiliselt Lääne-Eestis. **Millist nime see kolmas pihlakaliik kannab?**
-
- 15** Katke ühest reisikirjast (Horisont 1/2000): „Kaelkirjakutel oli selgelt tõsi taga. Nad seisid külg külje vastas ja käänasid oma kaelu vastastikku teineteise kaela ümber. Vahepeal üritas üks, siis teine anda peaga vastasele hoop, nood aga ei tundunud olevat küll kuigi tõsised. Vaatasime toimuvat ja imestasime, et miks midagi ei juhtu? Äkki ütles Anne: " Kuule, kas need pole mitte mõlemad isased?" Uurisn ka ise asja põhjalikumalt ning, pagan võtaks, seda nad olid! Kas me olime siis peatunud, et jälgida kahe kõrvalekaldega kaelkirjakupulli armumängu?“ **Mis tegelikult toimus?**

- 16 Neid ehitisi on kujutatud küsitava saarestiku kõigil rahatähtedel. Mis saarestik?

- 17 Aafrika suurim järv on Victoria, Euroopa suurim - Victoriast 4 korda väiksem Laadoga. Mis nime kannab Antarktika suurim järv? See on Laadogast õige veidi väiksem ja asub mandrijää all.

- 18 Nimetage kolm idaslaavlaste piirkonda kesk- ja uusajal. Esimene neist on Vitebski, Polotski ja Smolenski kant, teine Novogrudoki ja Minski piirkond, kolmas kogu Lääne-Ukraina, kitsamas tähenduses Galiitsia ehk Lvivi ümbruskond. Üks neist nimetustest on tänapäevalgi kasutusel, teised kaks enam-vähem unustatud.

- 19 Türgi idaosas asub linn ja provints nimega Bingöl. Mis on selle sõna eestikeelne tähendus? Sama kasutatakse ka ühe meie naabermaa kujundlikuks tähistamiseks.

- 20 Kõige tavalisem on selle asja tegemine Backpackerite stiilis. Sellistes paikades nagu Gold Coast, Sunshine Coast ja Byron Bay sõltub kõik hooajast. Whitsunday saartel on mõttekam üritada talvel. Üldiselt on igal pool võimalused enam-vähem sarnased, aga ühte kindlat suunda pole mõtet ilma Blue Card'ita üritadagi. Millisest üsna paljude inimeste poolt läbi proovitud asjast (tegevusest) on jutt?

21 Varem tihtipeale kasutatud halvustav sõna *pasatski* on tulnud venekeelsest sõnast *possadski*, millega tähistati possaadi-inimesi, neid, kes agulis, linnamüüri või -tara taga elasid ja kelle kombed ei olnud nii peened kui linnainimestel. Ka sõna *jõmpsikas* on tulnud meile laenuna vene keelest. **Kes olid jõmpsikad?** Originaalis kõlab see sõna veidi teistmoodi ja keerulisemalt hääldatuna [*jamštšik*]. Selle sõna ühest eestikeelsest tähendusvastest on meil üks vana ja armas laul, mida ka Maakilvast osavõtjatel mängule tulles või mängult minnes ümiseda sobib.

22 **Mida müüs Belville'i perekond ligi sada aastat?** See oli neile ainsaks ja üsna tulutoovaks sissetulekuallikaks. Aluse sellele ärile panid isa John ja ema Maria, kel oli juba 1836 ligi 200 klienti. 1892 võttis äri üle tütar Ruth (Elizabeth Ruth Naomi Belville, 1854-1943). BBC „süül“ hakkas äri 1926 kokku kuivama, kuid Ruth pidas vastu veel kuni 1940-ndani.

23 1944. aastani oli Vormsil 13 krog, 2013 aga vaid üksainus – Krog nr. 14. **Mis on krog?**

24 **Kuidas nimetatakse sellist kujundujumise poosi** – pea vee all, vee peal aga üks sirge jalg ja üks painutatud jalg? Poosile on nime andnud lind.

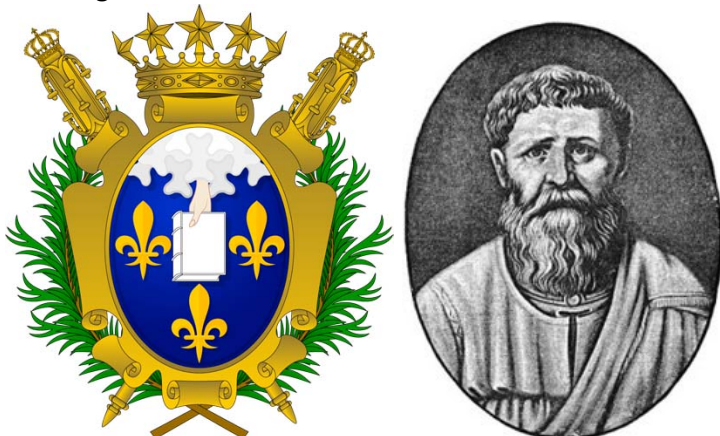

25 Ka Tallinnas on vaieldud, mida ja kas üldse tohib vanalinna ehitada, et säiliks koht UNESCO maailmapärandi nimekirjas. Hetkel on tõsiselt päevakorras Varssavi küsimus – kas võib kuningalossi vastu ehitada kontorihoonet. **Küsime aga linna**, mis on ainsa Euroopas asuva objektina UNESCO maailmapärandi nimekirjast välja võetud – seda pärast uue silla kavandamist. Täpsemalt oli nimekirjas linna läbiva jõe 18 kilomeetri pikkune org, koos vanalinna ja lähikonna barokkpaleede ning aedadega. Pildil näete silla avamist 24. augustil 2013. **Mis linn?**

- 26 1929. aastal märkas küsitav astronoom, et et mida kaugemal galaktika maakerast asub, seda kiiremini ta meist eemaldub. Teiste sõndaega: vaadeldavate galaktikate punanihke suurus on võrdeline nende kaugusega vaatlejast. Seda seaduspära hakati kutsuma punanihke seaduseks, tänapäeval teame seda seadust aga selle avastaja nime järgi, kes elas aastatel 1889-1953. **Kes?**

- 27 Pildil on ühe õppeasutuse vapp, mis kannab igapäevaelus ühe 1201 sündinud inimese (pildil) nime. **Nimetage see tuntud ülikool.**

- 28 Küsitav teadlane vastas Briti rahandusministrile elektri kasulikkuse kohta: „Ühel päeval, härra, võite te selle maksustada.” Ta oli sepa poeg, õppis raamatuköitjaks ja tänu suurele huvile loodusteaduste vastu pääses keemik Humphry Davy laborisse assistendiks. Paar aastakümnet oli ta seejärel *Royal Military Academy* kadettide keemiaõpetajaks. Tema jõululoengud ilmusid 1861 pealkirja all “Chemical history of a candle” (*Küünla keemiline lugu*). **Kes oli see XIX sajandi üks tuntumaid teadlasi** – muuhulgas elektrolüüsi avastaja ja elektrimootori leiutaja?

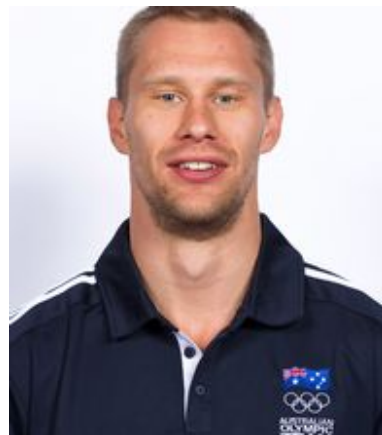
- 29 1920-ndail valmis õige paljudes Eesti linnades ja alevites esinduslikke koolimaju. Pildil nähtav neobarokne gümnaasiumihoone ehitati aastail 1923-1925 Tõnis Mikhelsoni projekti järgi. **Millises maakonnakeskuses?**

- 30 1993. aastal algatas tuntud teadlane, olmekeemia populariseerija Aili Kogerman ühe oma põhierialaga otseselt mitte seotud projekti ja andis sellele tabava nime. Selle tänaseks üle Eesti levinud institutsiooni tegevusest osavõtt võib muuhulgas ka mälumängudel eduka esinemisega seoses olla. **Kuidas on institutsiooni nimi?** Kui see ei meenu, võib saada punkti tegevusala eest.

- 31 2012.a Londoni suve-OM-l osales 32 Eesti sportlast. Austraalia koondises tegi oma olümpiadebüüdi 29-aastane Johan Tanel Tõemeel Linde. **Millisel alal?**

- 32 Tütarlaps pildil on saanud olümpiamedali spordialalt, mille rahvusvahelist föderatsiooni on juhtinud nii tema ema kui vanaisa. **Kes on see olümpiamedali omanik ja mis spordiala?**

- 33 „Sündinud siis kui lehmad tuuakse hommikulüpsile“ – sellise perekonnanimega tegelased on võitnud olümpiamängudel nii kuldmedali kui ka hõbeda ja pronksi, on tulnud nii maailmameistriks kui ka oma maailmajao meistriks ja on saanud muidki tiitlivõistluse auhinnakohti. Kuigi need neli kergejõustiklast esindavad erinevaid riike, on nad kõik ühest rahvusest – kalendžinid. **Mis perekonnanimi?**

- 34 "Meil on aina olnud edukaid tegijaid, kuid praegu olen mina ainus ning tulevaks hooajaks pole lepingut minulgi. Häbiväärne, mis viimasel ajal juhtunud on. Kui aastal 2000 Euroopasse tulin, olid kõikjal meie alal minu kodumaa esindajad, kes esikohtade nimel võitlesid, nüüd enam mitte. Eesotsas pole kedagi." **Millise maa milline sportlane** sel sügisel niiviisi oma kaasmaalaste perspektiivist sellel alal rääkis? Hea on ainult see, et isiklikult ta siiski järgmiseks hooajaks lepingu sõlmis. (Toodud tsitaadis on spordiala ja riigi nimed teiste sõnadega asendatud)

- 35 **Kes on see sportlane** neil kahel pildil keskel?

36 2013.aastat võib Eesti teatris nimetada liialdamata Utopia aastaks. Ühe säravaima tänapäevase draamakirjaniku Tom Stoppardi triloogia „Utopia rannik“ kaks esimest osa „Teekond“ ja „Laevahukk“ esietendusid Tallinna linnateatri ja Eesti draamateatri koostöös kevadel. Kolmas osa „Kaldale heidetud“ valmis Ugala ja Vanemuise ühistööna ja jõudis publiku ette mõlemas linnas. Kaasati ka Pärnu näitlejaid, kokku 43 tegelast, enamus mehed. **Kes on aga draama keskmes olev ajalooline isik**, kelle pere elas 1853-1866 Londonis ja Genfis?

37 **Nimetage teos**, mille loomise osaliste hulgas on Thea Telia, Tiina Leesik, Rein Kotov ja Mikheil Meskhi?

38 Ühe kõigi aegade kuulsaima filmi „Kodanik Kane“ nimegelase prototüübiks peetakse USA ajalehekirjastajat, kes võttis osa paljudest ühiskondlikest vaidlustest ja pooldas välispoliitikas isolatsionismi. Ta sai tuntuks oma kõmuliste pealkirjade, illustratsioonide ja sensatsioonitaotlusega, tema stiili tuntakse „kollase ajakirjandusena“. **Kes?** Tuntuks sai ka tema lapselaps.

39 Mait Jüriado tehtud pildil on 33-aastane muusik – dirigent ja kontratenor. 1999. aastal asutas ta kammerkoori *Voces Musicales* ning 2008. aastal kammerorkestri *Tallinn Sinfonietta*. **Kes?**

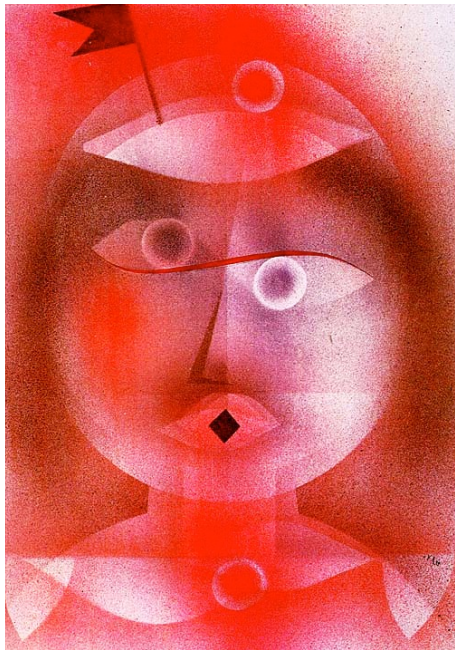

40 Küsitava kirjaniku isa oli juudi-tšehhi päritolu keemik. Natsirežiimi elas isa üle tänu oma teadustööle, kuid elu lõpukümnendid veetis vaimuhaigena kodus. Kirjanik ise käis kloostrikoolis, mida ta niivõrd vihkas, et nunnad saatsid ta laste vaimuhaiglasse. Ema nägi temas muusika imelast ja 13-aastaselt asus ta õppima konservatooriumis. Oreli eriala lõpetas ta 12 aastat hiljem, tema üks tuntumaid romaane „Klaveriõpetaja“ on ilmunud ka eesti keeles. Nobeli preemia omistamisel kirjutati põhjenduses: „... häälte ja vastuhäälte muusikalise voolu eest romaanides ja näidendites, mis erilise keelelise kirega paljastavad sotsiaalsete klišeede absurdi ja rusuvat võimu“. **Kellest on jutt?**

- 41 Eesti helilooja ja õppejõud Tõnu Kõrvits on kaasautoriks ühele vokaal-instrumentaalsele teosele, mille põhiautor ja esitaja on keegi teine. Selle teose esiettekanne leidis aset Eesti Vabariigi 88. aastapäeva kontsertaktusel. "Kui päriselt ongi teisiti, parem, et siis kõik oleks mängult" – read sellest teosest. **Nimetage teos ja põhiautor-esitaja.**

- 42 Siin on üks kunstnik ja tema maal "Mask lipukesega". Tema isa oli klaveriõpetaja ja ema laulja, ta ise alustas iseseisvat elu muusikuna oma kodulinna orkestris, kuid selle järgnesid kunstiõpingud Münchenis. **Kes on see kunstnik?**

- 43 Oh, kes meist poleks lapsepõlves vaimustusega lugenud Mark Twaini *Tom Sawyer*'it. Kas aga mäletate, et Tom ei pidanud teadmisi eriti tähtsaks? Vaesel poisil ei õnnestunud kuidagi pähe saada ridu „Õndsad on need, kes vaimust vaesed ...“ ja pühapäevakooli inspektori Waltersi küsimusele nimetada kaheteistkümnest apostlist kaks esimest vastas Tom kõhklemata ... **Kuidas?**

- 44 Irimaal sündinud kunstniku triptühhoni hind tõusis hiljutisel NY Christie oksjonil lausa pilvedesse – 6 minutiga jõuti 142,4 miljoni dollarini. Sel kolmikmaalil on erinevates poosides kujutatud kunstniku sõpra, samuti kunstnik Lucien Freud'i, kellest on ta maalinud ka eraldi pildi, mida siin näha ongi. **Nimetage teose autor.**

- 45 Esimeseks tõeliseks eestikeelseks ajakirjaks oli 1766-1767 Põltsamaal ilmunud „Lühhike õppetuse...“. Väljaandjaks oli arstist rahvaalgustaja Peter Ernst Wilde, kes tegi seda saksa keeles. August Wilhelm Hupel tõlkis need 41 numbrit eesti keelde. Ajakirja 25 esimest numbrit avaldati hiljem veel ühes keeles. **Millises?**

- 46 2000.a Eesti romaanivõistluse võitnud raamatu peategelane on Gustav Kalender – Tallinna töölisnoor, kellest Euroopas saab dadaistlik kunstnik ja kes kohtub seal paljude tuntud inimeste, teiste hulgas Leniniga. **Nimetage teos ja autor.**

47

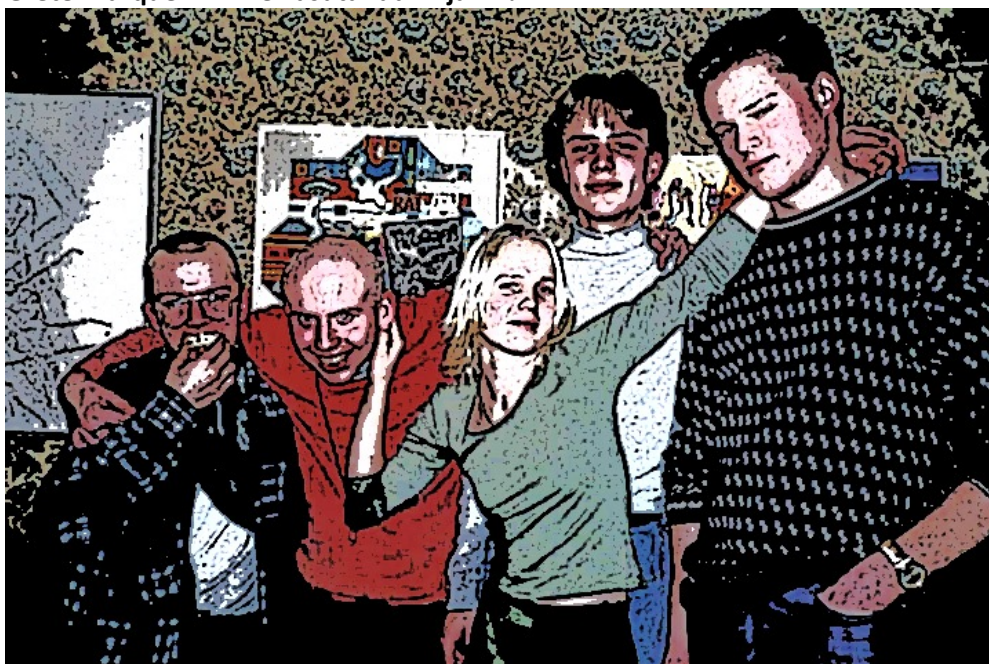

Näete kaht maali – “Taara” ja “Ballettmeister” – ühelt viljakalt eesti kunstnikult (1925-1998). **Kelle tööd?**

- 48 Läbi eesti teatriajaloo on „Libahundi” Tiinat kehastanud lugematu hulk näitlejattare. On veel Lydia Austeri ballett „Tiina” ja Leida Laiuse film „Libahunt”. 2010.a valmis Eesti Nuku- ja Noorsooteatris Neeme Kuninga käe all muusikaline lavastus „Libahunt”, kus Tiina rollis oli üks tuntud eesti lauljatar. Nimetatud olgu ka sama lauljatri silmapaistev filmiroll – Anna Rõuk. **Kes on see laulja-näitleja?**

- 49 Eesti muuseumides on umbes 1% esemetest deposiidis (antud hoiule). Kunstimuuseumides rohkem, spordimuuseumis näiteks medalid. Eesti Rahva Muuseumis (ERM) on direktor Tõnis Lukase väitel vaid üks ese, mis ei kuulu neile, s.t. riigile. **Mis ese?**

- 50 2009.a ilmus Grete Marquez'i romaan „Eesti naise õnn”, mille autor on sattunud ka sellele ühispildile. **Kes on see Grete Marquez'i nime kasutanud kirjanik?**

Vastused

1	Plinius Vanem
2	Saudi Araabia
3	Checkpoint Charlie
4	I üldlaulupeo komisjon
5	Horvaatia
6	lipp
7	alkoholi miinimumhind
8	A.H. Tammsaare
9	Monton, Baltika
10	John Deere
11	krookus
12	ämblikulised
13	haug
14	poopuu
15	jõukatsumine
16	Falklandi saared
17	Vostok
18	Valge-, Must-, Puna-Vene
19	tuhat järve
20	töö Austraalias
21	postipoiss
22	õige aeg
23	kõrts
24	flamingo
25	Dresden
26	Edwin Hubble
27	Sorbonne
28	Michael Faraday
29	Petseri
30	(Tallinna) Kolmanda Nooruse Rahvaülikool
31	poks
32	Zara Phillips (Elizabeth II tütreütar), ratsutamine
33	Kiprotich
34	Brasiilia, Felipe Massa
35	Willi Holdorf
36	Aleksandr Herzen
37	film "Mandariinid"
38	William Randolph Hearst
39	Risto Joost
40	Elfriede Jelinek
41	"Minu inimesed", Jarek Kasar ehk Chalice
42	Paul Klee
43	Taavet ja Koljat
44	Francis Bacon
45	läti
46	"Volta" annab kaeblikku vilet, Arne Ruben
47	Valdur Ohakas
48	Liisi Koikson
49	EÜS-i lipp
50	Jaak Urmet ehk Wimberg

Küsimused: Jaanus Moppel, Koit Nook, Aare Olander, Margus Pillau, Tenno Sivadi, Tõnu Talve

